

Loopbaanleren: het gaat om de reis

Rogier van der
Linden laat Remco
vertellen over een
ervaring tijdens zijn
stage aan de hand
van een storyboard

Avontuur voor het leven

TEKST

leonie barnier

FOTOGRAFIE

**leonie barnier en
edith vissers**

Het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, het benutten van de talenten van leerlingen, ze motiveren en begeleiden op hun levenspad: er zijn allerlei motieven om als school aan loopbaanleren te doen.

Op deze poster heeft Stefan afgebeeld wat zijn kwaliteiten zijn en wat hij graag wil in z'n leven

LOB op het Groenhorst College

Een aantal vmbo-locaties van het Groenhorst College is begonnen met loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Met behulp van onder andere de LOB-scan van de VO-Raad is eerst een analyse gemaakt van de nulsituatie op de locaties. Een van de locaties ontwikkelt met behulp van de LOB-routekaart een plan van aanpak.

Een peiler daarvan is een gezamenlijk project om de schoolexamens voor de algemene vakken praktisch in te richten. Voor rekenen en wiskunde bekijken leerlingen dan bijvoorbeeld een filmpje waarop een wethouder vertelt dat ze een hangplek voor jongeren moeten ontwerpen en uitrekenen. Bij die examens hoort altijd een reflectie achteraf over het handelen en de keuzes die de leerling heeft gemaakt tijdens het examen.

Een tweede peiler is de opleiding van docentencoaches. Via de Stichting Platforms VMBO doet de instelling mee aan de training loopbaanreflectiegesprekken. Twee mensen worden geschoold tot schoolcoach om binnen die training een team van eigen docenten te trainen.

Peilers die de school nog wil starten zijn: de koppeling met het personeelsbeleid. Als aan de leerling wordt gevraagd 'wat doet er voor jou toe?', dan moet een leidinggevende diezelfde vraag stellen aan de docent. En de koppeling tussen formeel en informeel, binnen- en buitenschools leren.

In de klas van Rogier van der Linden zitten leerlingen die iets met planten of dieren willen doen, maar nog niet precies weten wat. Remco dacht dat hij kweker wilde worden, daarna vond hij het hovenierswerk eigenlijk leuker en nu is hij enthousiast voor bos- en natuurbeheer. Lotte liet op een kleurige poster zien dat ze gek is van bloemen en dieren, ze volgt nu naast haar studie een opleiding voor sier-smid en komt er daardoor achter dat ze techniek ook heel leuk vindt.

'Ik ben vorig jaar in de meest bijzondere grot van Frankrijk geweest. Een enorm gat van 110 meter diep.' (Klaas)

Deze leerlingen zitten in het eerste jaar van de opleiding Green Studies, een brede groene opleiding op niveau 3 en 4 voor leerlingen die van het vmbo afkomen. Gedurende twee jaar krijgen ze hier, naast een brede groene oriëntatie, de kans om uit te zoeken wat ze willen met hun leven. Daarna kunnen ze verder in het derde jaar van een mbo-opleiding, of eerder als ze het al eerder weten.

Aangrijpingspunt

Green Studies valt onder de vlag van Helicon Opleidingen, maar de 'green students' zitten op Het Westeraam, een school voor voortgezet onderwijs in Elst. Ze volgden hier al het vmbo of komen van een andere school. Op Het Westeraam krijgen leerlingen die nog niet weten hoe ze verder willen de ruimte en begeleiding om dat uit te zoeken. De school besteedt veel aandacht aan loopbaanleren of LOB: LoopbaanOriëntatie en -Begeleiding. En dat

Edith Vissers,
adviseur bij KPC
Groep: "Het gesprek
met de mentor
krijgt een andere
inhoud als die
buitenschoolse
ervaringen erbij
betrekt"

*'We gingen op excursie,
met een boot op de Blauwe
Kamer. Ik was toen negen
of tien en ik wist er nog
meer van dan de gids.'*
(Remco)

De kunst is om
situaties te creëren
waarin leerlingen
echte ervaringen
opdoen

is niet voor niks. Te veel leerlingen haken in het mbo af en verlaten het onderwijs zonder diploma (zie tabel). Dat kost de samenleving veel geld, maar belangrijker: het is teleurstellend en niet goed voor de loopbaan van de leerlingen. Met LOB kunnen scholen daar wat tegen doen. Steeds meer scholen willen dat ook, maar lopen als ze er mee bezig gaan op tegen de vraag: hoe?

"Onderzoekers zeggen: 'Er is wel LOB, maar goede LOB zien we nog niet'. En scholen herkennen dat." Dat zegt Edith Vissers, adviseur bij KPC Groep. Bij loopbaanleren gaan leerlingen namelijk een interne dialoog aan over: wat wil ik en wat kan ik? En daarvoor is een externe dialoog nodig, bijvoorbeeld met de docent. Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. "Veel docenten denken dat ze die gesprekken wel kunnen voeren," zegt Vissers, "maar als je die gesprekken opneemt en het dan samen bekijkt, dan zie je dat vooral de docent aan het woord is en met oplossingen komt." Reflecteren op motieven en kwaliteiten zijn volgens de visie van KPC Groep twee van de vijf loopbaancompetenties die leerlingen nodig hebben om hun loopbaan te kunnen sturen. De andere zijn: werkexploratie, netwerken en loopbaansturing. Werkexploratie biedt een goed aangrijpingspunt om het gesprek aan te gaan. "De kunst is om de gesprekken te koppelen aan ervaringen die de leerling heeft opgedaan. Bijvoorbeeld in een praktijksituatie, en die kun je als school creëren."

Grenservaringen

Het Westeraam heeft goede contacten met bedrijven en organisaties in de omgeving, alle vmbo-leerlingen lopen er een dag per week stage. Die stage sluit aan bij projecten waar ze op school mee bezig zijn. De leerlingen van Rogier van der Linden zijn afwisselend vijf weken op school en vijf weken op stage. "Lang genoeg om erachter te komen of het iets voor ze is, maar niet zó lang dat het storend is wanneer dit niet het geval is." Zo ontdekken leerlingen in diverse werksituaties hun eigen werkhouding. Hun kwaliteiten en motieven.

Van der Linden gebruikt allerlei werkvormen om daarover met de leerlingen te praten. Tijdens het eerste stageblok liet hij ze na zes dagen al terugkomen voor een reflectiedag. De leerlingen moesten een presentatie maken, waarin ze lieten zien op wat voor bedrijf ze stage lopen. Na twaalf dagen was er weer zo'n dag. Toen liet hij de leerlingen opschrijven welke kwaliteiten ze bij zichzelf hadden ontdekt in deze eerste periode. Dat vonden ze moeilijk. Maar Van der Linden gaat de gesprekken niet uit de weg want dit zijn juist de momenten dat leerlingen nieuwe ervaringen opdoen, grenzen verkennen en op de proef worden gesteld. "Op veel scholen wordt er even kort gevraagd: hoe was de stage? En dan ook nog vaak in de groep", zegt Vissers. "Er wordt niet echt bij stil gestaan. Het is ook lastig."

Een deel van de ondersteuning die KPC Groep scholen biedt, is gesprekstraining voor docenten en coaches. Docenten geven dan inderdaad vaak aan dat ze het moeilijk vinden om goed inhoud te geven aan die gesprekken en om daarin een goede structuur te hantieren. "Je kunt zo'n gesprek heel goed voorbereiden", zegt Vissers. "De basis is de ervaring, datgene wat de leerling heeft meegemaakt. Dan kun je doorvragen naar die ervaring in relatie met de vijf loopbaancompetenties, en uiteindelijk kun je toewerken naar een actie, zowel van de leerling als van de docent. In een volgend gesprek kun je daarop terugkomen, kijken wat de actie heeft opgeleverd." In de trainingen doorlopen docenten dit proces zelf ook, beschrijven en bespreken ze top- of grenservaringen in hun eigen loopbaan. Van der Linden laat leerlingen dit soort ervaringen beschrijven en verbeelden in een storyboard. Zo'n beschrijving moet dan uitmonden in een actielijst: plekken waar ik naar toe ga, mensen met wie ik ga praten, dingen die ik ga doen.

Balans

Loopbaanleren gaat niet alleen om de beroeps- en studiekeuze. Het is geen race om de beste baan te bemachtigen. KPC Groep ziet het als een avontuur

waarin leerlingen leren goede keuzes te maken voor het leven, leren een balans te vinden tussen werken en leven. Het leven zit vol ervaringen; de kunst is om daar leerervaringen van te maken.

Meer informatie:

www.vo-raad.nl > projecten > stimulering LOB

Meer informatie over LOB:

www.lob-vo.nl en www.kpcgroep.nl

Over voortijdig schoolverlaten:

www.vsvverkenner.nl

Over storyboarding en meer:

www.hihohiho.com

Meer topervaringen van leerlingen:

www.naturallycool.nl > toppie > topervaringen

Percentage voortijdig schoolverlaters vmbo en mbo groen

	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009
VO totaal	1,7%	1,5%	1,3%	1,1%
AOC de Groene Welle	1,9	1,5	1,3	1,1
AOC Friesland	1,9	2,0	1,8	1,4
AOC Oost	1,9	1,7	1,8	1,5
AOC Terra	1,8	1,3	1,2	1,2
Citaverde College	3,2	3,2	1,7	2,7
Clusius College	3,7	2,7	2,5	2,0
Edudelta	4,0	2,9	2,4	2,6
Groenhorst College	3,1	4,0	2,8	2,6
Helicon	4,2	3,0	3,6	2,4
Lentiz	3,0	2,6	2,0	1,9
ROC West Brabant*	3,4	2,3	1,7	1,7
Wellantcollege	3,8	3,7	3,3	2,8
	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009
Mbo totaal	9,3%	9,0%	8,5%	7,8%
AOC de Groene Welle	5,5	5,8	5,7	5,0
AOC Friesland	9,8	10,0	9,0	9,6
AOC Oost	7,5	6,1	0,0	6,0
AOC Terra	6,0	5,9	5,3	5,6
Citaverde College	8,7	8,9	7,6	6,9
Clusius College	10,0	8,0	6,8	6,5
Edudelta	13,8	10,0	8,3	7,1
Groenhorst College	7,8	8,7	6,2	6,5
Helicon	6,6	8,0	7,6	6,4
Lentiz	11,9	8,4	7,8	7,1
ROC West Brabant*	12,1	10,9	10,4	9,5
Wellantcollege	8,8	10,8	10,0	9,0

*Geen cijfers bekend van Prinsentuin College als onderdeel van ROC West Brabant

Bron: www.vsvverkenner.nl